

Leve højalt : Buddhas leve - af den
tibetanske buddhistiske, s. 12-15

Buddha

En væsentlig forskel på vestlig og østlig tilværelsesforståelse er, at den ydre, konkrete virkelighed de fleste steder i Østen betyder langt mindre, end den gør i Vesten. Det østlige menneske er gen-nemgående indadvendt, mens vi er udadvendte – for os er den ydre, fysiske virkelighed den egentlige.

Denne forskellige virkelighedsoplevelse medfører stor forskel i forståelsen af religiøse myter og legender. Da det indre for det østlige menneske er det egentlige, er også legenden, der er et ud-tryk herfor, mere virkelig og betydningsfuld end f.eks. en historisk beretning. Om de enkelte elementer i en religiøs fortælling er hi-storisk korrekte eller ej er uvæsentligt. Det, der betyder noget, er den symbolske værdi og betydning, som billederne i beretningen har.

Af disse grunde ved man meget lidt historisk om buddhismens grundlægger Siddhartha Gautama, for man har ikke interesseret sig for den side af sagen; men en meget smuk og billedrig legende er overleveret om ham. Den vil vi analysere for at få en fornemmel-se af den virkelighed, der gemmer sig heri.

Buddhalegenden

1. Uddrag af Buddhalegenden

Umiddelbart forud for sin sidste fødsel dvæle-de den vordende buddha, Bodhisattva, i Tus-hita-himlen (de tilfredses himmel). Ved tidens fyldte bad gudene ham om at lade sig føde på jorden for at fuldkomme sin bestemmelse. Den ophøjede valgte selv tidspunktet, landet, slægten og den kvinde, han ønskede til moder. Det var dronning Maya, kong Cuddhodanas gemalinde, som den ophøjede udkårede.

Just på den tid blev midsommerfesten ind-varslat i Kapilavasthu, mængden frydede sig,

og dronning Maya tog del i festen. Da fuldmå-nedagen indtraf, stod hun tidligt op, badede sig i vellugtende vande, bortskænkede fire hundrede tusinde guldtykker i almisse og del-tog i festmåltidet, iført sit fineste skrud. Der-efter besluttede hun at overholde de otte fa-steinbud og trådte ind i sit smukt udstyrede so-vegemark, hvor hun lagde sig på sit fyrstelige leje, faldt i søvn og drømte denne drøm:

De fire verdensvognere løftede hendes seng og førte hende bort til Himalaya-bjergene.

Dér, på Manosila-sletten, lagde de hende un-der et mægtigt çalatræ, der var syv mile højt, og stillede sig ærbødigt ved hendes side. Der-efter indfandt deres hustruer sig og førte hen-de til Anotata-søen, hvor de badede hende for at rense hende for enhver besmittelse, iførte hende himmelske klæder og overstrøede hen-de med himmelske blomster. Ikke langt herfra lå Sølvbjerget, og på dette et gyldent hus. Der redte de hende et himmelsk leje med hoved-gærdet mod øst.

I skikkelse af en pragtfuld hvid elefant van-drede Bodhisattva omkring på Guldberget, som lå i nærheden. Fra dette steg han ned og nærmede sig Sølvbjerget fra nord. Han pluk-kede en hvid lotus med sin sølvhvide snabel, trompeterede højt og skred ind i det gyldne hus. Tre gange gik han rundt om moderens le-je med højre side vendt imod hende, så be-rørte han hendes højre side og syntes at træn-ge ind i hendes liv. På den måde skete und-fangelsen.

Næste dag, da dronningen vågnede, med-delte hun kongen sin drøm. Og kongen sam-menkaldte fireogtresindstyve fremstående brahmaner¹, og efter at have bespist dem og opfyldt ethvert af deres ønsker fortalte han dem drømmen og spurgte dem, hvad den skulle betyde.

Vær ikke urolig, store konge, sagde brahma-nerne, et barn er undfanget af din dronning. Det er en dreng og ikke en pige. Du skal have en søn. Og dersom han beslutter at leve som husfader, vil han blive en verdenshersker, men opgiver han husfaderens stand og trækker sig tilbage fra verden, så vil han blive en buddha, der skal fordrive syndens og dådskabens skyer fra denne verden.

I samme øjeblik Bodhisattva blev undfan-get i moderens liv, rystede, dirrede og skælve-de alle titusinde verdener, og de toogtrediver varsler indtrådte: Et mægtigt lyshav gennem-trængte de titusind verdener, blinde fik deres syn igen som af længsel efter at se hans her-lighed, døve hørte, stumme talte, den pukkel-ryggede blev ret, den lamme genvandt evnen til at gå, alle fanger blev befriet for deres læn-ker, i alle helveder slukkedes ilden, sygdomme ophørte blandt menneskene, de vilde dyr

ængstedes ikke mere ... overalt dækkedes jor-den med lotusblomster og fra himlen regnede det med blomster ...

Fødslen fandt sted.

I det samme indfandt sig fire forklarede ær-keengle med et gyldent net, hvori de modtog den vordende buddha, anbragte barnet foran moderen og sagde: Glæd dig, dronning, du har født en mægtig søn ...

De fire ærkeengle, som opfangede ham i det gyldne net, rakte barnet til de fire verdensvog-tere, som lagde det på et blødt, sort tæppe af antilopeskind; verdensvogterne overhændede barnet til mennesker, som modtog ham i et stykke fint klæde. Og menneskene stillede ham på jorden, hvor han stod med ansigtet imod øst. Som et åbent rum lå udstrakt foran ham mange tusinde verdener, i hvilke guder og mennesker ofrede til ham røgelse og blom-sterkranse ...

Ved den store årlige såfest var alt folket ude for at overvære markernes indvielse, når kon-gen pløjede for med den gyldne plov:

Der stod på den mark, hvor pløjningen skul-le finde sted, et enligt rosen-æbletræ med tæ-te blade og dyb skygge under. Her lod kongen berede et leje for den unge prins med en tron-himmel over, besæt med guldstjerner og et forhæng omkring, og kongen satte tjenerinder til at våge over ham, mens han selv i kongeligt skrud omgivet af sit hof skred frem til stedet, hvor pløjningen skulle foregå. Her tog kongen guldploven, hofmændene tog sølvplovene og bønderne de andre plove, og så pløjede de marken op og marken ned – og festens pragt-udfoldelse var på sit højeste.

Også tjenerinderne, som sad bag forhæn-get, kom frem for at se på herligheden. Boddhisattva så sig omkring og opdagede, at han var ene; da rejste han sig hastigt og anbragte sig med benene overkors, og under tilbageholdelse af åndedrættet opnåede han første trin på henrykkelsens vej.

Tjenerinderne blev borte en stund, optaget af de mange lækre ting, der var at spise. Og skyggen fra de andre træer flyttede sig mod øst, men rosen-æbletræets skygge blev stæn-de uforandret over barnet. Pludselig kom tje-nerinderne i tanke om, at de havde ladet deres

unge herre alene tilbage, og da de løftede forhængen, så de Bodhisattva siddende på sit leje med benene overkors, og de bemærkede miraklet med skyggen. Så gik de til kongen og sagde: Herre, sådan og sådan sidder prinsen, og skyggen fra de andre træer har flyttet sig imod øst, men rosentræets skygge er blevet stående uforandret. Og kongen kom til i hast, så miraklet og hilste sønnen med ærefrygt.

Prinsen voksede til, og da han var 16 år gammel, byggede kongen ham tre slotte, et for hver af årtiderne, og gav ham yderligere 40.000 dansere til selskab.

En dag ønskede Bodhisattva at foretage en tur i parken, og han gav sin køresvend ordre til at spænde for. Denne kørte da frem med en pragtfuld vogn, smukt pyntet og forspændt med fire udvalgte heste, hvide som den hvide lotus' kronblade. Og Bodhisattva besteg vognen, der var skøn som et gudepalads, og kørte i retning af parken.

Da tænkte guderne: Tiden er nær, da prins Siddhartha skal oplyses. Vi vil vise ham et tegn. En af guderne omskabte sig til en brøstfældig, gråhåret olding, krumrygget, stavrende og skælvende, og han viste sig for Bodhisattva, men således at kun han og køresvenden kunne se ham.

Da sagde Bodhisattva til køresvenden: Sig mig, min ven, hvad er det for et menneske? Om det så er hans hår, er det ikke som andre menneskers. Så snart han hørte svaret, udbød han: Skam få fødselen, at alderen skal ramme enhver, som er født, og med oprevet sind vendte han om og steg op i slottet.

Hvorfor er min søn vendt så hurtigt tilbage? spurgte kongen. Han har set en olding, herre – lod svaret; og fordi han har set en olding, har han i sinde at trække sig tilbage fra verden.

Vil du dræbe mig med de ord? Skynd jer at få fremført nogle skuespil for min søn! Kan vi blot få ham gjort glad, vil han opgave tanken om at forlade verden. Og kongen satte vagtposter ud i en halv mils omkreds.

Så hændte det en dag, at Bodhisattva udderørs i parken fik øje på en syg mand, som guderne fremtjylede, og da han havde forhørt sig om, hvad det var, vendte han bedrøvet tilbage til slottet. Kongen gjorde samme spørgs-

mål og gav samme ordre og sendte endnu et vagthold ud i trekvart mils afstand.

En anden dag, da Bodhisattva var undervejs i parken, så han en død mand, som guderne havde fremtjylet, og da han havde forhørt sig, vendte han bekymret hjem. Kongen gjorde samme spørgsmål og gav samme ordre, og han udsendte endnu et vagthold i en hel mils omkreds.

Og atter en dag, da Bodhisattva kørte i parken, fik han øje på en munk, som guderne havde fremtjylet. Han spurgte køresvenden: Sig mig, hvem er denne mand? Og endskønt der ingen buddha var i verden, og køresvenden ingen forestilling havde hverken om munke eller om deres gode egenskaber, svarede han på guderne indskydelse: Herre, det er en, som har forsatte verden – og brød ud i lovprisning af det forsagende liv. Tanken om at forsage verden behagde Bodhisattva, og den dag fortsatte han sin vej, indtil han kom til parken.

Da han havde forlystet sig dér hele dagen og badet i kongehavens lystdam, tog han ved solnedgang plads på den kongelige hvilebænk for at smykke sig. Hans tjenere bragte ham fine klæder, prydelser af forskellig art, blomsterkranse, salver og vellugtende sager, og efter at have smykket sig besteg han sin overdådigt udstyrede vogn.

Just i dette øjeblik modtog kong Çuddhodana meddelelse om, at prinsens yndlingshustru havde født en søn, og han tilkaldte en tjener og sagde: Bring min søn det glade budskab. Men da Bodhisattva modtog budskabet, udbød han: En hindring (rahula) er født, en lænke er kommet til verden.

Hvad svarede min søn? spurgte kongen, og da han hørte det, sagde han: Min sønnesøns navn skal fra denne dag være prins Rahula.

Bodhisattva gik ind i slottet og lagde sig på en løjbænk. Straks samlede der sig om ham rigt klædte kvinder, skønne som himmelske nymfer, fuldt uddannede i dans og sang, som søgte at forlyste ham med dans og musik. Men Bodhisattvas afsky for lidenskab hindrede ham i at glæde sig derved, og han faldt i en dyb søvn. Da udbød kvinderne: Hvorfor skal vi trætte os længere, når den, for hvis skyld vi danser, er faldet i søvn. De kastede musikinstrumenterne fra sig og lagde sig ned; men

lamperne var fyldt med sødtduftende olie og vedblev at brænde. Ud på natten vågnede Bodhisattva, satte sig op med benene overkors og iagttog de sovende kvinder, som lå spredt over gulvet, nogle våde af savl og spyt, andre skærende tænder og talende i søvne, nogle med åben mund, andre med klædningsstykkerne gledet ned, blottende deres grimme nøgenhed. Den store forandring i deres ydre forøgede yderligere hans afsky for sanselige glæder. Hans pragtfulde værelse, skønt som Indras palads, begyndte i hans øjne at ligne en kirkegård opfyldt med døde kroppe: Hvor trykkende og kvælende er det dog alt, udbød han, hans sind brændte efter at vende verden ryggen, og han sagde: Jeg må endnu i dag forretnings det store skridt bort fra verden.

Han stod op, kaldte på en tjener og gav ham ordre til at sadle hans yndlingshest.

Nu tænkte Bodhisattva: Jeg vil blot kaste et blik på min søn, og han begav sig til de værelser, som beboedes af Rahulas moder og åbne de døren til hendes værelse. Derinde brændte en lampe, og Rahulas moder lå på sit leje smykket med jasminer og andre blomster og sov med hånden på sønnens hoved. Bodhisattva blev stående på tærskelen og betragtede dem begge.

Dersom jeg løfter min hustrus hånd fra barnets hoved og tager ham op, vil han vågne og således forhindre mig i min bortgang. Jeg vil først blive en buddha og derefter komme tilbage og se min søn. Med de ord forlod han slottet.

Nu lagde Bodhisattva sine kostbare klæder, iførte sig munkedragten, som Brahma³ skænkede ham tillige med munkens traditionelle ejendele, en skål, en kniv, en nål, et bælte og en si, og begav sig til skoven ved Uruvela, hvor han traf 5 strenge bodsøvere.

- Disse tjente ham på alle måder i de seks år, hans sjælekamp varede, gjorde rent i hans cele og lystrade hans mindste vink, medens de

Kilde: Sv.Aa. Bay, *Fremmede religioner i nutiden*, Gyldendal 1980, s. 168-176.

1. Hindu-præst
2. Gudernes konge
3. Skaberguden – den universelle guddommelig kraft

uafbrudt tænkte: Nu vil han blive en buddha, nu vil han blive en buddha.

Bodhisattva besluttede at drive askesen til det yderste og prøvede forskellige måder, f.eks. at leve af én sesamkærne eller ét risorn om dagen, ja ophørte ganske at tage næring til sig og afviste endog guderne, når de kom og forsøgte at indgive ham næring gennem hudens porer. Af mangel på føde blev hans legeme udmagret i allerhøjeste grad, huden mistede sin glans og blev sort, indtil han en dag under en ekstase fremkaldt ved åndedrættets tilbageholdelse, fik så voldsomme smerter, at han sank bevidstløs sammen.

De seks år, som den ophøjede anvendte på bodsøvelser, var som den tid, man vil anvende på at slå knuder på luften. Han kom til det resultat, at strenge bodsøvelser ikke fører til oplysning, og han begyndte da at gå rundt i byerne for at tigge føde sammen, som han ernærede sig ved.

Den store oplysning timestes ham under det hellige bo-træ i Uruvela.

Bodhisattva vendte ryggen til stammen af bo-træet med ansigtet mod øst. Han fattede den store beslutning: Lad min hud, mine sener og knogler visne, lad kødet og blodet i mit legeme tørre hen. Jeg vil ikke vige fra denne plads, før jeg har nået den højeste og fulde viden. Og med benene overkors anbragte han sig i uovervindelig stilling, som end ikke hundrede lyn til sammen kunne have forjaget ham fra.

Og i den første nat, mens bo-træet dryppede røde, korallignende skud ned over hans munkelapper, nåede han til erkendelse af sine tidligere tilværelser, i anden nattevagt vandt han det himmelske øje, og i den tredje nattevagt gik årsagskæden op for ham.

I tanken gennemgik han de tolv led af årsagskæden, forlæns og baglæns, rundt og tilbage igen, og imens skælvede de titusinde verdener tolv gange.

Fra indledningen til Jakata.